

CITO scores en denominatie, onderwijsvisie en schoolbesturen.

Jaap Dronkers, hoogleraar onderwijssociologie Universiteit Maastricht (homepage http://www.roa-maastricht.nl/?page_id=885; e-mail: j.dronkers@maastrichtuniversity.nl)
Versie 11 Juli 2014

Inleiding

De RTL heeft de CITO-scores 2014 verworven en met die van 2012 en 2013 een driejaarlijks gemiddelde berekend voor bijna elke Nederlandse basisschool. Vervolgens heeft de RTL de toegevoegde waarde van al die basisscholen berekend en gepubliceerd (voor toelichting zie www.rtlnieuws.nl/sites/default/files/content/documents/2014/07/07/toelichting.pdf). In deze bijdrage gebruiken wij deze vrijgekomen informatie om groepen of categorieën van scholen te vergelijken. Daarbij gebruik ik de gegevens van de Excel file die door de RTL beschikbaar gesteld is:

http://www.rtlnieuws.nl/sites/default/files/content/documents/2014/07/07/scholenoverzicht_0.xls.

Een systematische vergelijking van deze CITO-scores en toegevoegde waarde over denominatie, onderwijs visie en schoolbesturen is om twee redenen nuttig: 1. Het gaat om populatiegegevens en wij hebben dus geen last meer van steekproeffluctuaties. Dat is vooral van belang voor de kleinere categorieën scholen, die vaak buiten beschouwing moeten worden gelaten. 2. Verschillen in CITO-scores en toegevoegde waarde in relatie tot onderwijsvisie en schoolbestuur worden niet vaak gepresenteerd.

De RTL heeft ook een CITO-score berekend voor die basisscholen die een andere dan de CITO-toets gebruiken, en die gebruiken wij hier ook. Het gemiddelde van deze score over alle 7027 basisscholen is 534,28 met een standaard deviatie van 3,51. De toegevoegde waarde in dit stuk is ook uitgedrukt in CITO-scores: het gemiddelde is 0,00 en de standaard deviatie is 2,66.

De onderwijsvisie van de school is een inspectie gegeven, evenals de namen van het bevoegd gezag (=schoolbestuur). Het aantal scholen dat onder het zelfde schoolbestuur valt is daaruit afgeleid.

Denominatie

Tabel 1 laat het grote belang van het berekenen van toegevoegde waarde zien. Als wij van de gemiddelde CITO-score per denominatie zouden uitgaan zouden *algemeen bijzondere*, *de antroposofische* en de *Reformatorische* denominatie bovenaan staan (gemiddelde CITO score > 535) en de *Islamitische* denominatie onderaan (gemiddelde CITO score < 531). Als wij van de toegevoegde waarde uitgaan, is de uitkomst anders: de *Hindoeïstische* en de *Islamitische* denominatie staan bovenaan (gemiddelde toegevoegde waarde > 1,0) en de *interconfessionele* onderaan (gemiddelde toegevoegde waarde -.97). Met andere woorden: alleen de scholen met een migrantenverleden denominatie hebben een substantiële toegevoegde waarde, terwijl bij de andere denominaties de verschillen in toegevoegde waarde geringer zijn. Voor een bespreking van de mogelijke oorzaken van die substantiële toegevoegde waarde van de Hindoeïstische en de Islamitische denominatie zie

<http://apps.eui.eu/Personal/Dronkers/articles/SD2011.pdf>.

De geringere verschillen in toegevoegde waarde voor de overige denominaties zijn daarom nog niet onbelangrijk. Ook kleine verschillen in toegevoegde waarde (al dan niet waargenomen of vermoed) kunnen ouders voor een bepaalde school doen kiezen, en daardoor kan een denominatie groeien of krimpen, zonder dat de oorspronkelijk religieuze of ideologische achterban groeit of krimpt.

Ook de verschillen in standaard deviatie zijn belangrijk. De *Hindoeïstische* denominatie valt op door de lage standaard deviatie: dit betekent dat de *Hindoeïstische* scholen onderling weinig verschillen. Ook de standaard deviatie van de toegevoegde waarde van de *Islamitische* denominatie is nogal groot: dit betekent dat nogal wat islamitische scholen een negatieve toegevoegde waarde hebben, terwijl andere islamitische scholen juist een erg hoge.

Onderwijsvisie

Tabel 2 is opnieuw een demonstratie van het belang van berekenen van toegevoegde waarde. De scholen met verschillende onderwijsvisies lopen nogal uiteen in hun toegevoegde waarde. *Ervaringsgericht onderwijs, nieuw leren/natuurlijk leren/competentie* en *ontwikkelingsgericht onderwijs* hebben allemaal een gemiddelde toegevoegde waarde lager dan -1,0, terwijl hun CITO-scores maar weinig afwijken van die van het regulier onderwijs (534). Alleen *Freinet* scholen hebben een positieve toegevoegde waarde hoger dan 1.0. De standaard deviaties bij de *Dalton/Jenaplan* scholen is nogal hoog, wat wijst op grote verschillen tussen scholen met deze onderwijsvisie.

De CITO scores van *Freinet* scholen, *gecertificeerde Montessorischolen* en *Vrije scholen* liggen gemiddeld boven de 535. Geen enkele onderwijsvisie komt onder de 533.

Aantal scholen per bestuur

De laatste jaren is veel gediscussieerd over te grote bestuursconglomeraten van scholen en de toegenomen macht van de onderwijsmanager, iets wat ten koste zou gaan van de kwaliteit. Tegelijkertijd staat er vanuit het beleid nog steeds een premie op het omzetten van “eenpitters” (=een school met een schoolbestuur) naar meerdere scholen onder een meer professioneel bestuur. Tabel 3 geeft de gemiddelde CITO-score en toegevoegde waarde per breedte van het school bestuur. De eerste rij van tabel 3 geeft de uitkomsten voor de ‘eenpitters’ en de laatste rij voor het grootste bestuurconglomeraat (1 bestuur met 75 scholen).

Drie van deze categorieën bestuursconglomeraties hebben een toegevoegde waarde hoger dan 1.0: 2 besturen met 45 scholen elk, 1 bestuur met 51 scholen en 1 bestuur met 53 scholen en een categorie heeft een toegevoegde waarde lager dan -1,0: 1 bestuur met 38 scholen. Er is geen enkele samenhang tussen de omvang van het bestuursconglomeraat en de toegevoegde waarde ($r=-.001$; zie figuur 1).

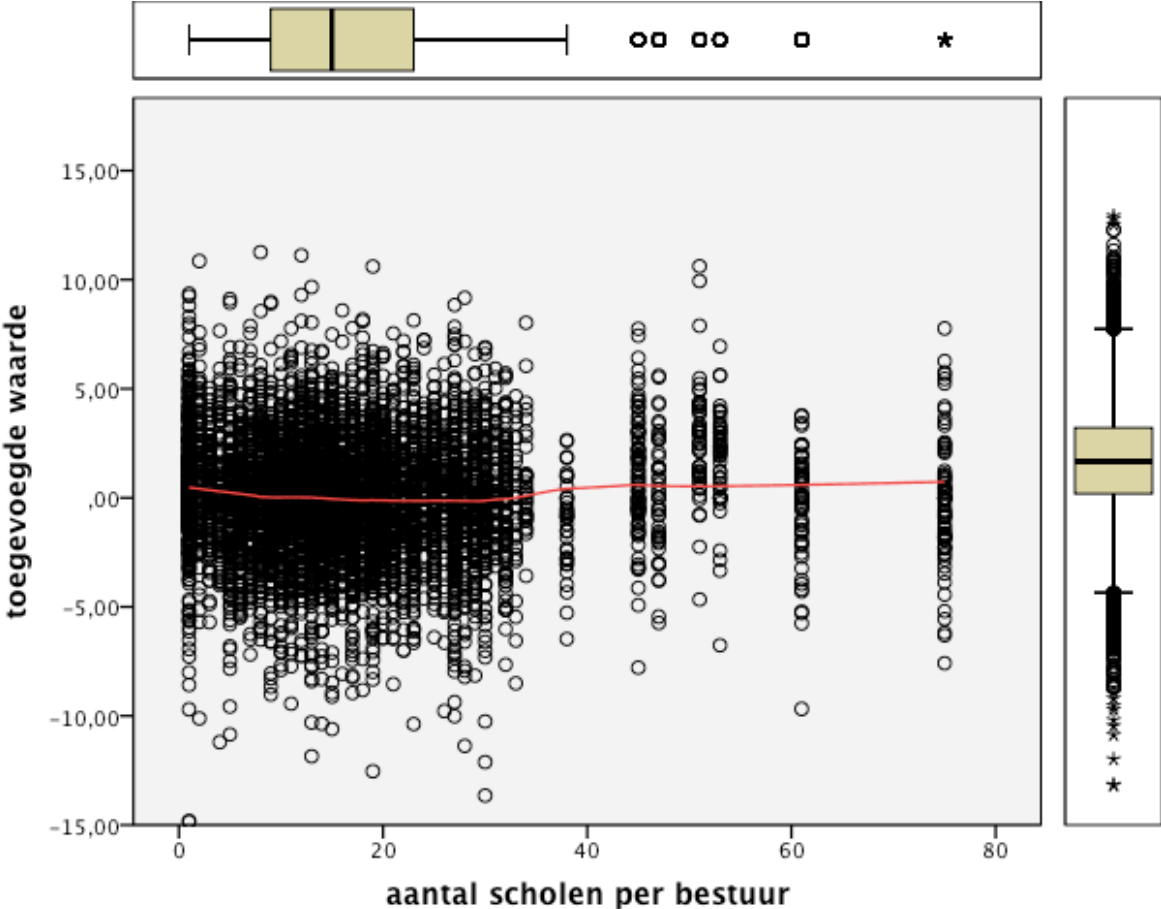
De CITO scores van deze categorieën bestuursconglomeraties liggen boven de 535: 402 scholen met 1 school elk; 60 besturen met 2 scholen elk; 4 besturen met 24 scholen elk; 3 besturen met elk 26 scholen; 2 besturen met 45 scholen elk; 1 bestuur met 51 scholen. De CITO scores van deze categorieën bestuursconglomeraties liggen onder de 532: 38 scholen met 1 bestuur; 47 scholen met 1 bestuur; 61 scholen met 1 bestuur en 75 scholen met 1 bestuur. Voor het overige is er een matige samenhang tussen de omvang van het bestuursconglomeraat en de gemiddelde CITO-score ($r=-.153^{**}$; zie figuur 2), die voortvloeit uit de gemiddeld lagere sociaal-economische samenstelling van scholen die onder grote bestuursconglomeraties vallen, maar niet door een lagere kwaliteit (vgl. Toegevoegde waarde).

In tabel 4 staan alle namen van de grootste bestuursconglomeraties. Bij *Innovo*, *Kindante*, *Lowys Porquin* en *MOVARE* hebben hun scholen gemiddeld een positieve toegevoegde waarde (>1.0), terwijl bij *Almeerse scholen groep* en *Proo* hun scholen een gemiddeld negatieve toegevoegde waarde (<-1.0) hebben. De scholen bij *BOOR* hebben

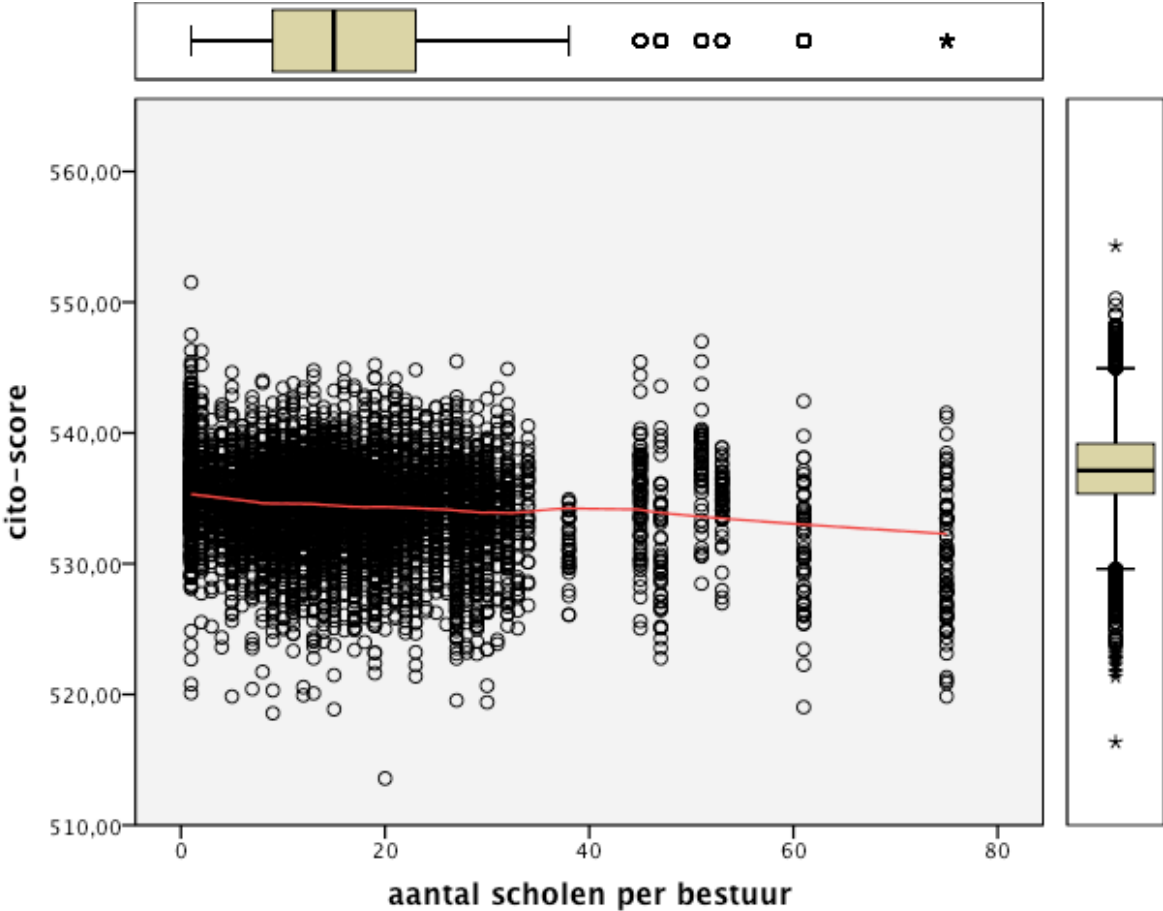
een gemiddelde CITO score lager dan 531.0 terwijl de scholen bij *Flore*, *Innovo* en *Kindante* boven de 535.0 gemiddeld scoren.

De combinatie van deze uitkomsten betekent dat de discussie over de relatie tussen kwaliteit van onderwijs en te grote bestuursconglomeraten van scholen te veel gebaseerd is anekdotische bewijsvoering of dat de sociaal-economische achtergrond van scholen in grote bestuurconglomeraten verward werd met kwaliteit van scholen. Tegelijkertijd laten de resultaten van tabel 4 duidelijk zien dat schoolbesturen een verschil kunnen maken: er zijn slechte en goede.

Figuur 1: toegevoegde waarde van scholen en aantal scholen per bestuur

Figuur 2: CITO-score van scholen en aantal scholen per bestuur

Tabel 1: Gemiddelde toegevoegde waarde (eerste rij) en CITO-score (tweede rij) van scholen per denominatie

	N	gemiddelde	Std. Deviatie
Algemeen Bijzonder	340	,45	3,00
	341	535,88	4,11
Antroposofisch	68	-,03	2,45
	68	535,86	2,54
Evangelisch	10	-,78	3,71
	10	533,22	3,78
Gereformeerd Vrijgemaakt	113	-,59	2,90
	113	534,70	2,97
Hindoeïstisch	6	1,69	1,44
	6	533,71	,80
Interconfessioneel	10	-,97	2,41
	10	534,23	2,75
Islamitisch	43	1,57	3,43
	43	530,79	3,46
Openbaar	2350	-,36	2,75
	2351	533,51	3,73
Protestants-christelijk	1785	,00	2,60
	1785	534,39	3,17
Reformatorisch	165	,75	2,62
	166	535,33	2,76
Rooms-katholiek	2064	,29	2,44
	2064	534,72	3,23
Samenw. Prot.Chr. - RK	56	-,31	2,83
	56	533,55	4,22

Tabel 2: Gemiddelde toegevoegde waarde (eerste rij) en CITO-score (tweede rij) van scholen per onderwijsvisie

	N	gemiddelde	Standard deviatie
Dalton / Jenaplan	67	-,37	3,16
	68	533,96	4,61
Eigen tempo werkwijze	5	-,69	3,17
	5	533,93	2,75
Ervaringsgericht onderwijs	5	-1,28	3,13
	5	533,79	3,23
Freinet	5	1,62	2,98
	5	538,19	2,29
Gecertificeerde Daltonschoon	151	,01	2,44
	151	534,76	3,14
Gecertificeerde Jenaplanschool	117	-,31	2,78

	117	534,53	3,24
Gecertificeerde Montessorischool	162	,20	2,62
	162	535,54	3,78
Jenaplan / Montessori	10	,92	2,50
	10	534,84	2,46
Nieuw leren/natuurlijk leren/competentie	9	-1,50	2,83
	9	534,11	2,80
Ontwikkelingsgericht onderwijs	16	-1,21	2,64
	16	533,63	3,59
Regulier	6422	,01	2,66
	6424	534,21	3,49
Vrije school	54	-,35	2,60
	54	535,54	2,86

Tabel 3: Gemiddelde toegevoegde waarde (eerste rij) en CITO-score (tweede rij) van scholen per aantal scholen per bestuur

Aantal scholen per bestuur	gemiddelde	Standard deviatie
402 besturen met 1 school	,60	3,05
	535,91	3,97
60 besturen met 2 scholen	,87	2,85
	535,57	3,46
42 besturen met 3 scholen	,29	2,05
	534,81	2,54
24 besturen met 4 scholen	,27	2,79
	534,91	3,321
42 besturen met 5 scholen	-,25	2,94
	534,20	3,25
34 besturen met 6 scholen	-,06	2,33
	534,68	2,55
25 besturen met 7 scholen	,00	2,59
	534,31	3,31
29 besturen met 8 scholen	,12	2,65
	534,34	3,06
28 besturen met 9 scholen	-,10	2,60
	534,29	3,50
26 besturen met 10 scholen	-,21	2,44
	534,61	2,93
25 besturen met 11 scholen	,03	2,63
	534,19	3,52
27 besturen met 12 scholen	,27	2,41
	534,47	2,85
30 besturen met 13 scholen	-,16	2,63

	534,21	3,38
23 besturen met 14 scholen	-,12	2,45
	534,47	3,03
26 besturen met 15 scholen	-,04	2,41
	534,52	3,13
12 besturen met 16 scholen	,00	2,29
	534,98	3,09
17 besturen met 17 scholen	-,54	2,64
	533,29	3,31
10 besturen met 18 scholen	,11	2,67
	534,26	3,15
18 besturen met 19 scholen	-,18	2,67
	534,01	3,55
21 besturen met 20 scholen	-,14	2,38
	533,96	3,40
8 besturen met 21 scholen	-,28	2,52
	534,72	3,46
6 besturen met 22 scholen	,12	2,76
	534,01	3,80
8 besturen met 23 scholen	-,43	2,75
	533,87	3,53
4 besturen met 24 scholen	,65	2,26
	535,23	3,05
6 besturen met 25 scholen	,02	2,28
	534,29	2,87
3 besturen met 26 scholen	,21	2,74
	535,47	3,18
19 besturen met 27 scholen	-,41	3,01
	533,28	4,04
4 besturen met 28 scholen	-,72	3,08
	533,57	3,68
5 besturen met 29 scholen	-,20	2,63
	532,91	3,74
5 besturen met 30 scholen	-,34	3,14
	533,74	3,55
2 besturen met 31 scholen	,54	2,24
	533,93	3,71
3 besturen met 32 scholen	-,26	2,75
	533,86	3,80
1 bestuur met 33 scholen	-,48	3,03
	532,24	3,42

1 bestuur met 34 scholen	,77	2,35
	534,48	3,37
1 bestuur met 38 scholen	-1,10	2,09
	531,40	2,29
2 besturen met 45 scholen	1,02	2,74
	535,10	3,75
1 bestuur met 47 scholen	,08	2,69
	531,47	4,89
1 bestuur met 51 scholen	2,61	2,64
	537,32	3,64
1 bestuur met 53 scholen	1,62	2,32
	534,68	2,62
1 bestuur met 61 scholen	-,42	2,51
	531,46	4,46
1 bestuur met 75 scholen	-,08	2,99
	530,28	4,93

Tabel 4: Gemiddelde toegevoegde waarde (eerste rij) en CITO-score (tweede rij) van scholen voor schoolbesturen met het grote aantallen scholen (N> 29)

	Aantal scholen	gemiddelde	Standard deviatie
'De Haagse Scholen', stg. voor primair & spec. openb. onderw	47	,08	2,69
	47	531,47	4,89
Almeerse Scholen Groep (ASG) Stg. voor openb.prim. en v.o.	38	-1,10	2,09
	38	531,40	2,29
Gemeente Emmen	32	,70	2,76
	32	533,49	3,52
Inново, Stichting voor Katholiek Onderwijs	51	2,61	2,64
	51	537,32	3,64
Lowys Porquinstichting	30	1,10	2,42
	30	534,42	3,24
Onderwijsgroep Perspecto	30	,22	2,19
	30	534,12	2,92
Onderwijsstichting MOVARE	53	1,62	2,32
	53	534,68	2,62
OPTIMUS stg. kath.,prot.-chr./ en interconfess. primair ond.	31	,15	1,95
	31	534,98	2,34
Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs	61	-,42	2,51
	61	531,46	4,46
Stg. Kath. en Prot.-Chr. Onderw. Eindhov. e.o.	34	,77	2,35
	34	534,48	3,37

Stichting BOOR	75	-,08	2,99
	75	530,28	4,93
Stichting Catent	31	-,68	2,61
	31	533,85	2,93
Stichting Christel. Onderwijs Haaglanden	31	,92	2,47
	31	532,88	4,50
Stichting Comperio	30	,30	2,27
	30	534,17	2,40
Stichting Consent	33	-,48	3,03
	33	532,24	3,42
Stichting Flore	30	-,32	2,15
	30	535,34	1,91
Stichting Kindante, leren leren, leren leven	45	1,54	2,20
	45	535,97	2,28
Stichting Lucas Onderwijs	45	,45	3,16
	45	534,17	4,72
Stichting Openb. Primair Onderw. Utrecht	32	-,81	2,69
	32	534,25	4,76
Stichting Proo Noord-Veluwe	30	-3,02	4,45
	30	530,66	4,82